

Динікова Лілія<https://orcid.org/0009-0006-0876-0196>

Кандидат культурології, доцент,
доцент кафедри української мови, літератури та культури,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) E-mail: liliadynikova@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Мета статті полягає в аналізі потенціалу інструментів штучного інтелекту для розвитку міжкультурної комунікативної компетентності студентів-філологів, а також у визначенні педагогічних умов їх ефективного застосування в освітньому процесі.

Методологія дослідження базується на комплексному підході, що поєднує аналіз наукових джерел, узагальнення сучасних теоретичних положень і порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду використання штучного інтелекту в освіті. У роботі застосовано методи систематизації, інтерпретації та критичного аналізу наукових підходів до проблеми формування міжкультурної комунікативної компетентності в умовах цифровізації освіти.

Наукова новизна полягає в узагальненні та систематизації сучасних підходів до використання інструментів штучного інтелекту у формуванні міжкультурної комунікативної компетентності студентів-філологів, а також у визначенні взаємозв'язку між технологічними можливостями ШІ та розвитком когнітивних, соціокультурних і прагматичних складників цієї компетентності. Уточнено роль цифрової критичності як необхідної умови ефективного використання штучного інтелекту в освітньому процесі.

Висновки. Інтеграція інструментів штучного інтелекту в іншомовну підготовку студентів-філологів сприяє підвищенню ефективності навчання, розвитку міжкультурної емпатії та формуванню здатності до адекватної комунікативної поведінки в умовах культурного різноманіття. Водночас ефективність такого підходу залежить від рівня педагогічного супроводу, сформованості цифрової компетентності та впровадження стратегій критичного осмислення результатів роботи ШІ. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою методик оптимального використання штучного інтелекту та вдосконаленням підходів до оцінювання міжкультурної комунікативної компетентності.

Ключові слова: міжкультурна комунікативна компетентність; студенти-філологи; штучний інтелект; цифрова критичність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізації та інтенсифікації міжкультурних контактів особливого значення набуває формування міжкультурної комунікативної компетентності як ключової складової професійної підготовки студентів-філологів. Здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, враховувати соціокультурні особливості комунікації та адаптувати мовленнєву поведінку до конкретних умов спілкування визначає успішність майбутніх фахівців у професійному та академічному середовищі. У цьому контексті актуалізується пошук інноваційних підходів до організації освітнього процесу, здатних забезпечити комплексний розвиток мовних, соціокультурних і прагматичних навичок.

Одним із найбільш перспективних напрямів модернізації іншомовної освіти є використання інструментів штучного інтелекту, які відкривають нові можливості для індивідуалізації навчання, створення інтерактивного освітнього середовища та моделювання автентичних комунікативних ситуацій. Сучасні технології штучного інтелекту, зокрема генеративні мовні моделі, адаптивні навчальні системи та віртуальні симуляції, дозволяють значно розширити традиційні методи викладання, забезпечуючи більш гнучкий і динамічний підхід до формування іншомовної та міжкультурної компетентностей.

Водночас інтеграція штучного інтелекту в освітній процес супроводжується низкою викликів, пов'язаних із необхідністю критичного осмислення отриманої інформації, урахуванням можливих соціокультурних упереджень та дотриманням етичних норм використання

цифрових технологій. Це зумовлює потребу в науковому осмисленні потенціалу й обмежень ІІІ у формуванні міжкультурної комунікативної компетентності студентів-філологів.

Метою статті є аналіз можливостей використання інструментів штучного інтелекту для розвитку міжкультурної комунікативної компетентності студентів-філологів, а також визначення основних переваг, ризиків і педагогічних умов їх ефективного застосування в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний етап розвитку освіти, зумовлений процесами глобалізації, інтенсифікацією міжнародної співпраці та розширенням міжкультурних контактів, актуалізує необхідність формування у здобувачів вищої освіти високого рівня комунікативної компетентності. У цих умовах особливого значення набуває міжкультурна комунікація як складний і багатовимірний процес взаємодії представників різних культур, що передбачає не лише володіння мовними засобами, але й глибоке розуміння соціокультурного контексту, норм і цінностей іншомовного середовища [2].

Міжкультурна комунікація виступає важливим чинником формування професійної мовної компетентності майбутніх філологів, перекладачів і педагогів, оскільки їхня діяльність безпосередньо пов'язана з необхідністю ефективної взаємодії у полікультурному середовищі. Вона охоплює як мовний компонент (лексичні, граматичні, фонетичні навички), так і соціокультурний, що передбачає здатність адекватно інтерпретувати комунікативні наміри співрозмовника та уникати непорозумінь, зумовлених культурними відмінностями [2]. У цьому контексті особливої ваги набуває формування лінгвокультурної компетентності, яка забезпечує інтеграцію мовних знань із культурною обізнаністю.

Разом із тим, процес міжкультурної комунікації супроводжується низкою труднощів, серед яких провідними є мовні бар'єри, культурні стереотипи та недостатнє знання соціокультурного контексту. Зазначені чинники можуть суттєво ускладнювати взаєморозуміння між учасниками комунікації та знижувати ефективність професійної діяльності. Подолання таких бар'єрів потребує впровадження інноваційних підходів до навчання, орієнтованих на розвиток не лише мовних, але й соціокультурних навичок [2].

У цьому зв'язку інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес розглядається як один із ключових напрямів модернізації підготовки здобувачів вищої освіти. Використання цифрових ресурсів, мультимедійних платформ та інтерактивних середовищ дозволяє моделювати реальні комунікативні ситуації, наближені до умов автентичного міжкультурного спілкування, що сприяє формуванню практичних навичок взаємодії [2]. Крім того, такі технології забезпечують доступ до різноманітних автентичних матеріалів, що розширює уявлення студентів про культурні особливості носіїв мови та сприяє розвитку їхньої міжкультурної чутливості.

Сучасна освітня площина характеризується активним впровадженням цифрових технологій, які трансформують традиційні підходи до організації навчального процесу та створюють нові можливості для індивідуалізації навчання. У цьому контексті особливу увагу привертає штучний інтелект як інноваційний інструмент, здатний імітувати когнітивну діяльність людини та забезпечувати ефективну підтримку освітньої діяльності [3]. Штучний інтелект охоплює широкий спектр технологій, зокрема машинне навчання, глибоке навчання та обробку природної мови, які вже активно використовуються в освітніх ресурсах і цифрових сервісах.

Застосування технологій штучного інтелекту у навчанні іноземних мов відкриває нові перспективи для розвитку комунікативної компетентності, зокрема в умовах міжкультурної взаємодії. Завдяки можливості аналізувати великі обсяги даних і генерувати контент, подібний до людського мовлення, інструменти на основі штучного інтелекту здатні створювати інтерактивне освітнє середовище, у якому студенти можуть практикувати мовлення, отримувати зворотний зв'язок і вдосконалювати свої навички у зручному для них темпі [3].

Таким чином, поєднання міжкультурного підходу до навчання з можливостями сучасних цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, створює передумови для підвищення ефективності формування професійної мовної компетентності майбутніх фахівців. Це зумовлює необхідність подальшого теоретичного осмислення та практичного впровадження інноваційних інструментів, спрямованих на розвиток міжкультурної комунікативної компетентності студентів-філологів.

У контексті цифровізації освіти штучний інтелект постає як один із найбільш перспективних інструментів удосконалення навчального процесу. Його функціональні можливості охоплюють широкий спектр напрямів – від автоматизації рутинних освітніх завдань до створення адаптивного навчального середовища, орієнтованого на індивідуальні потреби здобувачів освіти [3]. В основі сучасних систем штучного інтелекту лежать технології машин-

ного навчання та обробки природної мови, які забезпечують здатність аналізувати мовні дані, розпізнавати закономірності та генерувати змістовно і граматично коректні тексти [6].

Завдяки цим технологіям, інструменти штучного інтелекту активно інтегруються у процес навчання, сприяючи розвитку ключових компонентів комунікативної компетентності. Зокрема, вони забезпечують можливість персоналізації навчання, що передбачає адаптацію змісту, темпу та складності завдань відповідно до індивідуальних особливостей студентів. Такий підхід дозволяє більш ефективно формувати мовні навички, враховуючи рівень підготовки, когнітивні особливості та навчальні цілі кожного здобувача освіти [5].

Важливим напрямом використання штучного інтелекту є застосування чат-ботів і віртуальних асистентів, які функціонують на основі великих мовних моделей і здатні імітувати природну мовленнєву взаємодію. Такі інструменти створюють умови для моделювання автентичних комунікативних ситуацій, у яких студенти можуть практикувати діалогічне та монологічне мовлення, отримуючи миттєвий зворотний зв'язок щодо правильності використання лексики, граматики та вимови [5]. Взаємодія з чат-ботами також сприяє зниженню психологічного бар'єру, оскільки відсутність страху перед оцінюванням з боку викладача або одногрупників створює комфортне середовище для мовленнєвої практики [1].

Окрім цього, штучний інтелект відкриває широкі можливості для використання інтерактивних навчальних матеріалів, що поєднують текстові, аудіо- та візуальні елементи. Такі матеріали можуть включати симуляції реальних комунікативних ситуацій, гейміфіковані вправи та тренажери для відпрацювання окремих мовних навичок, що підвищує мотивацію студентів і сприяє більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу [5].

Не менш важливим є використання інструментів автоматизованого оцінювання, які дозволяють аналізувати рівень сформованості мовних умінь, зокрема аудіювання, читання, письма та говоріння. Такі системи здатні здійснювати детальний аналіз мовлення, визначати типові помилки та надавати рекомендації щодо їх усунення, що сприяє розвитку навичок самоконтролю та самокорекції у студентів [5]. Одночасно це значно зменшує навантаження на викладача, дозволяючи йому зосередитися на більш складних аспектах навчального процесу.

Суттєвим аспектом застосування штучного інтелекту в освіті є також його роль у підтримці академічного письма та наукової діяльності. Використання спеціалізованих сервісів, зокрема систем перевірки граматики, стилю та оригінальності текстів, сприяє підвищенню якості письмових робіт і формуванню навичок академічної доброчесності [4]. Крім того, інструменти штучного інтелекту можуть допомагати у структуризації матеріалу, підготовці оглядів літератури та організації дослідницької діяльності, що є важливим для майбутніх фахівців-філологів.

Таким чином, інтеграція інструментів штучного інтелекту в освітній процес створює нові можливості для підвищення ефективності навчання, забезпечуючи індивідуалізацію, інтерактивність та доступність освітнього середовища. Водночас такі технології сприяють не лише розвитку мовних навичок, але й формуванню здатності до автономного навчання, критичного мислення та адаптації до умов сучасного інформаційного суспільства, що є важливими складниками професійної підготовки майбутніх фахівців.

Важливим напрямом сучасних наукових розвідок є дослідження потенціалу штучного інтелекту у формуванні міжкультурної комунікативної компетентності, що передбачає інтеграцію мовних, соціокультурних і прагматичних компонентів навчання. У цьому контексті особливу увагу приділяють можливостям генеративного штучного інтелекту, здатного не лише відтворювати мовні структури, але й моделювати соціолінгвістичні особливості різних культурних спільнот, що сприяє глибшому розумінню комунікативних норм і стратегій [1].

Одним із ключових аспектів використання таких технологій є створення умов для імітації автентичного міжкультурного середовища. Зокрема, чат-боти та інші інтелектуальні системи можуть бути налаштовані на відтворення певних культурних профілів, що дозволяє студентам взаємодіяти з умовними представниками різних культур. Така взаємодія сприяє розвитку міжкультурної емпатії, формуванню здатності до адекватного реагування в різних комунікативних ситуаціях і підвищенню рівня соціокультурної обізнаності [1].

Значний потенціал у цьому напрямі мають також технології віртуальної та доповненої реальності, що поєднуються з можливостями штучного інтелекту. Використання AI-аватарів у VR-середовищі створює ефект присутності, дозволяючи студентам занурюватися в умовно реальні ситуації міжкультурної взаємодії. Такий підхід забезпечує безпечний простір для відпрацювання комунікативних стратегій, включаючи подолання конфліктних ситуацій і адаптацію до культурних відмінностей, що є важливими складниками професійної підготовки [1].

Окрім цього, інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися як засоби діагностики та моніторингу сформованості міжкультурної комунікативної компетентності. Зокрема, адаптивні навчальні системи здатні аналізувати результати діяльності студентів,

визначати рівень розвитку окремих компонентів компетентності та пропонувати індивідуалізовані траєкторії навчання. Це дозволяє не лише підвищити ефективність освітнього процесу, але й забезпечити його гнучкість і відповідність потребам кожного здобувача освіти [1].

Водночас застосування штучного інтелекту сприяє розвитку стратегічних і прагматичних навичок, необхідних для ефективної міжкультурної взаємодії. Використання спеціалізованих тренажерів і симуляторів дозволяє студентам відпрацьовувати типові комунікативні сценарії, що виникають у професійному середовищі, а також формувати здатність до гнучкого використання мовних засобів залежно від контексту спілкування. Такий підхід забезпечує комплексний розвиток міжкультурної комунікативної компетентності, поєднуючи когнітивний, соціокультурний і поведінковий аспекти [1].

Разом із тим, ефективність використання штучного інтелекту в цьому процесі значною мірою залежить від рівня педагогічного супроводу та усвідомленого підходу до його впровадження. Викладач у сучасному освітньому середовищі виконує роль фасилітатора, який спрямовує навчальну діяльність студентів, допомагає критично осмислювати отриману інформацію та формує навички відповідального використання цифрових ресурсів [5]. Це особливо важливо в умовах зростання ролі автономного навчання, коли студенти активно взаємодіють із цифровими інструментами поза межами аудиторії.

Таким чином, інтеграція технологій штучного інтелекту в процес формування міжкультурної комунікативної компетентності відкриває нові можливості для створення інтерактивного, адаптивного та культурно чутливого освітнього середовища. Вона сприяє не лише розвитку мовних навичок, але й формуванню здатності до ефективної міжкультурної взаємодії, що є ключовою умовою професійної реалізації майбутніх фахівців у глобалізованому світі.

Попри значний потенціал технологій штучного інтелекту у розвитку міжкультурної комунікативної компетентності, сучасні дослідження акцентують увагу на низці обмежень і ризиків, які супроводжують їх використання в освітньому процесі. Усвідомлення цих аспектів є необхідною умовою ефективної інтеграції ШІ, оскільки дозволяє не лише мінімізувати можливі негативні наслідки, але й сформуванню у студентів критичне ставлення до цифрових інструментів [1].

Однією з ключових проблем є феномен так званої «культурної стерильності», що проявляється у схильності генеративних моделей до узагальнення та уніфікації культурних норм. Оскільки більшість таких систем навчається на великих масивах даних, у яких домінує західноцентричний контент, результати їхньої роботи нерідко позбавлені автентичності та глибинних соціокультурних нюансів. Це може призводити до формування спрощеного або стереотипного уявлення про інші культури, що суперечить цілям міжкультурної освіти [1].

Не менш важливою є проблема достовірності інформації, що генерується штучним інтелектом. У контексті міжкультурної комунікації це набуває особливої актуальності, оскільки помилки можуть стосуватися не лише мовних форм, але й культурних значень, традицій або історичних фактів. Відомо, що системи штучного інтелекту здатні створювати так звані «галюцинації» – правдоподібні, але фактично некоректні або вигадані твердження. У навчальному процесі це створює ризик засвоєння студентами хибної інформації та формування викривлених уявлень про культурні реалії [1].

Окрему увагу слід приділити проблемі алгоритмічних упереджень, які можуть відтворюватися у відповідях штучного інтелекту. Такі упередження часто пов'язані з гендерними, етнічними або релігійними стереотипами, що містяться у навчальних даних. Їх некритичне сприйняття може негативно впливати на формування міжкультурної чутливості студентів, підсилюючи упереджене ставлення до представників інших культур. Це підкреслює необхідність впровадження педагогічних стратегій, спрямованих на виявлення та аналіз подібних явищ у процесі навчання [1].

У зв'язку з цим особливої ваги набуває розвиток цифрової критичності (AI literacy) як невід'ємного компонента підготовки майбутніх фахівців-філологів. Йдеться про формування здатності оцінювати достовірність інформації, ідентифікувати потенційні упередження та співвідносити результати роботи штучного інтелекту з автентичними джерелами, такими як художні тексти, наукові праці чи безпосереднє спілкування з носіями мови. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення та відповідального ставлення до використання цифрових технологій [1].

Водночас варто наголосити, що зазначені ризики не нівелюють значення штучного інтелекту в освітньому процесі, а лише окреслюють межі його ефективного застосування. За умови належного педагогічного супроводу та інтеграції методик критичного аналізу цифрового контенту, інструменти ШІ можуть стати потужним засобом розвитку міжкультурної комунікативної компетентності. У цьому контексті важливим завданням викладача є не лише навчання користувачу технологіями, але й формування у студентів здатності до їх усвідомленого та етичного застосування.

Таким чином, поєднання інноваційного потенціалу штучного інтелекту з критичним підходом до його використання створює підґрунтя для формування збалансованої моделі міжкультурної підготовки, у якій технології виступають не самоціллю, а ефективним інструментом розвитку особистості та професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Подальший розвиток і впровадження технологій штучного інтелекту в освітній процес безпосередньо пов'язаний із трансформацією ролі викладача та зміною педагогічних стратегій навчання. У сучасних умовах викладач перестає бути єдиним джерелом знань і дедалі більше виконує функції наставника, модератора та фасилітатора навчальної діяльності, спрямовуючи студентів у процесі взаємодії з цифровими ресурсами та допомагаючи їм осмислювати отриману інформацію [3].

Застосування інструментів штучного інтелекту вимагає від викладача нових професійних компетентностей, зокрема здатності інтегрувати цифрові технології у навчальний процес, оцінювати їхню ефективність та адаптувати до конкретних освітніх цілей. Важливим є також вміння формувати у студентів навички критичного мислення, необхідні для аналізу та інтерпретації результатів, отриманих за допомогою ШІ [5]. У цьому контексті педагогічний супровід набуває особливого значення, оскільки саме він забезпечує цілеспрямоване й усвідомлене використання технологій у навчанні.

Одним із перспективних напрямів є поєднання традиційних методів викладання з інноваційними підходами, що базуються на використанні штучного інтелекту. Така інтеграція дозволяє створити гібридні моделі навчання, у яких поєднуються переваги аудиторної роботи та цифрових інструментів. Зокрема, використання ШІ для підготовки індивідуалізованих завдань, аналізу помилок і надання зворотного зв'язку може ефективно доповнювати традиційні форми контролю знань і вмінь студентів [6].

Особливу роль у цьому процесі відіграє розвиток автономності навчання, що передбачає здатність студентів самостійно організовувати свою освітню діяльність, визначати цілі та обирати оптимальні засоби їх досягнення. Інструменти штучного інтелекту створюють сприятливі умови для такого навчання, надаючи доступ до різноманітних ресурсів, можливість самостійного контролю результатів і гнучкість у виборі навчальних стратегій. Це, у свою чергу, сприяє формуванню відповідальності за власне навчання та розвитку навичок безперервної освіти [5].

У межах формування міжкультурної комунікативної компетентності важливим є також використання ШІ для організації проектної та дослідницької діяльності студентів. Залучення до аналізу культурних явищ, порівняння мовних практик і створення власних комунікативних продуктів із використанням цифрових інструментів сприяє глибшому розумінню міжкультурних відмінностей і формуванню аналітичних навичок. Такий підхід дозволяє поєднати теоретичні знання з практичним досвідом, що є важливим для підготовки майбутніх фахівців-філологів [1].

Водночас інтеграція штучного інтелекту в освітній процес потребує дотримання принципів академічної доброчесності та етичного використання технологій. Зокрема, важливо формувати у студентів розуміння меж застосування ШІ, уникнення некоректного запозичення інформації та відповідального ставлення до результатів автоматизованої генерації текстів. Це є необхідною умовою збереження якості освіти та довіри до її результатів [4].

Таким чином, ефективне використання інструментів штучного інтелекту у підготовці студентів-філологів передбачає комплексний підхід, що поєднує технологічні інновації з педагогічною доцільністю. Трансформація ролі викладача, розвиток автономного навчання та впровадження етичних принципів використання цифрових ресурсів створюють підґрунтя для формування сучасного освітнього середовища, орієнтованого на розвиток міжкультурної комунікативної компетентності та професійної мобільності майбутніх фахівців.

Узагальнюючи результати аналізу сучасних наукових підходів, можна стверджувати, що використання інструментів штучного інтелекту у процесі формування міжкультурної комунікативної компетентності студентів-філологів має комплексний і багатовимірний характер. Поєднання технологічних можливостей ШІ з педагогічними стратегіями дозволяє не лише підвищити ефективність навчання іноземних мов, але й створити умови для глибшого розуміння культурного різноманіття та розвитку здатності до міжкультурної взаємодії [1].

Сучасні технології штучного інтелекту забезпечують інтеграцію когнітивного, соціокультурного та прагматичного компонентів навчання, що є визначальними для формування міжкультурної комунікативної компетентності. Завдяки використанню генеративних моделей, адаптивних систем навчання, інтерактивних симуляцій і віртуальних середовищ студенти отримують можливість не лише засвоювати мовні знання, але й застосовувати їх у різноманітних комунікативних ситуаціях, наближених до реальних умов [5]. Це сприяє розвитку гнучкості мислення, емпатії та здатності до ефективної взаємодії з представниками інших культур.

Водночас важливо підкреслити, що ефективність використання штучного інтелекту значною мірою залежить від рівня сформованості цифрової компетентності як студентів, так і викладачів. Усвідомлене застосування ШІ передбачає не лише технічні навички роботи з відповідними інструментами, але й здатність до критичного аналізу отриманої інформації, оцінювання її достовірності та виявлення можливих упереджень. Саме такий підхід дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з використанням ШІ, та забезпечити його ефективну інтеграцію в освітній процес [1].

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі пов'язані з розробкою методик оптимального поєднання штучного інтелекту з традиційними формами навчання, а також із удосконаленням підходів до оцінювання рівня сформованості міжкультурної комунікативної компетентності. Особливої уваги потребує питання розробки етичних стандартів використання ШІ в освіті та формування у студентів відповідального ставлення до цифрових технологій як інструментів професійної діяльності [3].

Отже, інтеграція інструментів штучного інтелекту у процес підготовки студентів-філологів відкриває широкі можливості для модернізації освітнього середовища, підвищення якості іншомовної освіти та формування ключових компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності в умовах глобалізованого світу. Водночас досягнення цих цілей можливе лише за умови збалансованого поєднання інноваційних технологій із педагогічною рефлексією, критичним мисленням і дотриманням етичних принципів освітньої діяльності.

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових розвідок. Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що інструменти штучного інтелекту мають значний потенціал у розвитку міжкультурної комунікативної компетентності студентів-філологів, забезпечуючи новий рівень інтерактивності, індивідуалізації та практичної спрямованості навчання. Використання генеративних моделей, адаптивних систем, чат-ботів і віртуальних середовищ сприяє формуванню мовних навичок, розвитку міжкультурної емпатії та здатності до ефективної комунікації в умовах культурного різноманіття.

Разом із тим ефективність інтеграції штучного інтелекту в освітній процес залежить від низки факторів, серед яких особливе значення мають педагогічний супровід, рівень цифрової компетентності учасників навчання та дотримання принципів академічної доброчесності. Виявлені ризики, зокрема можливість відтворення стереотипів, недостатня достовірність окремих відповідей і феномен «культурної стерильності», підкреслюють необхідність формування у студентів навичок критичного аналізу інформації та відповідального використання технологій.

Отже, доцільним є впровадження комплексного підходу до використання штучного інтелекту в підготовці майбутніх фахівців-філологів, що передбачає поєднання інноваційних технологій із традиційними педагогічними методами, розвиток цифрової критичності та орієнтацію на формування міжкультурної чутливості. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці ефективних методик інтеграції ШІ в освітній процес і вдосконаленні інструментів оцінювання міжкультурної комунікативної компетентності в умовах цифрового освітнього середовища.

References

1. Ніколаєва С. Ю., Дьячкова Я. О., Борисенко О. А. Сучасний погляд на використання ШІ у навчанні іноземних мов і культур. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2026. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18750735>
Nikolaieva, S. Yu., Diachkova, Ya. O., & Borysenko, O. A. (2026). Suchasnyi pohliad na vykorystannia ShI u navchanni inozemnykh mov i kultur [A Modern Look at the Use of AI in Teaching Foreign Languages and Cultures]. *Pedahohichna akademiia: naukovi zapysky – Pedagogical Academy: Scientific Notes*. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18750735> [in Ukrainian].
2. Прус Н. О., Зінченко О. А., Лембик С. О. Роль міжкультурної комунікації у формуванні професійної мовної компетентності. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Т. 36(75). № 1. Ч. 2. С. 190–196. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.2/30>
Prus, N. O., Zinchenko, O. A., & Lembik, S. O. (2025). Rol mizhkulturnoi komunikatsii u formuvanni profesiinnoi movnoi kompetentnosti [The Role of Intercultural Communication in the Formation of Professional Language Competence]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka – Academic Notes of V.I. Vernadskyi TNU. Series: Philology. Journalism*, Vol. 36(75), Iss. 1, Ch. 2, 190–196. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.2/30> [in Ukrainian].
3. Четверик В. К. Штучний інтелект як інструмент оптимізації розвитку іншомовної комунікативної компетентності. *Інформаційні технології: зб. тез XI Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених (16 травня 2024 р.)*. Київ, 2024. С. 109–111.
Chetveryk, V. K. (2024). Shtuchnyi intelekt yak instrument optymizatsii rozvytku inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti [Artificial Intelligence as a Tool for Optimizing the Development of

- Foreign Language Communicative Competence]. In *Informatsiini tekhnolohii: zb. tez KhI Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh uchenykh (16 travnia 2024 r.) – Information Technologies: Proceedings of the XI All-Ukrainian Scientific-Practical Conference of Young Scientists (May 16, 2024)*. Kyiv, 109–111. [in Ukrainian].
4. Чуніхін Д. В. Практичні рекомендації з використання інструментів штучного інтелекту в науковій діяльності майбутніх докторів філософії. *Молодий вчений*. 2025. № 4 (135). DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-5-136-37>
Chunikhin, D. V. (2025). Praktychni rekomendatsii z vykorystannia instrumentiv shtuchnoho intelektu v naukovii diialnosti maibutnykh doktoriv filosofii [Practical Recommendations on the Use of Artificial Intelligence Tools in the Scientific Activities of Future PhDs]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 4 (135). DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-5-136-37> [in Ukrainian].
 5. Obikhod I., Klymenko A., Polova I. Using artificial intelligence in the development of foreign language communicative competence of learners in a blended learning environment. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. 2025. № 2. С. 100–107. DOI <https://doi.org/10.32782/2415-3605.25.2.12>
Obikhod, I., Klymenko, A., & Polova, I. (2025). Using Artificial Intelligence in the Development of Foreign Language Communicative Competence of Learners in a Blended Learning Environment. *Naukovi zapysky. Serii: pedahohika – Scientific Notes. Series: Pedagogy*, 2, 100–107. DOI <https://doi.org/10.32782/2415-3605.25.2.12> [in English].
 6. Sovhar, O., Sovhar, H., & Plish, I. (2025). Integrating AI Tools into Foreign Language Instruction for Students of Non-linguistic Specialties. *Advanced Linguistics*, 16, 300–310. DOI <https://doi.org/10.20535/.2025.16.338108> [in English].

Dyukova Liliia

<https://orcid.org/0009-0006-0876-0196>

PhD in Cultural Studies, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language,
Literature and Culture,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
(Kyiv, Ukraine) E-mail: liliadyukova@gmail.com

USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS TO DEVELOP INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN PHILOLOGY STUDENTS

Purpose of the article is to analyze the potential of artificial intelligence tools for the development of intercultural communicative competence of philology students and to determine the pedagogical conditions for their effective application in the educational process.

Methodology is based on a comprehensive approach that combines the analysis of scientific sources, generalization of modern theoretical provisions, and comparison of domestic and foreign experience in the use of artificial intelligence in education. The study applies methods of systematization, interpretation, and critical analysis of scientific approaches to the problem of developing intercultural communicative competence in the context of educational digitalization.

Scientific novelty lies in the generalization and systematization of modern approaches to the use of artificial intelligence tools in the development of intercultural communicative competence of philology students, as well as in identifying the relationship between technological capabilities of AI and the development of cognitive, sociocultural, and pragmatic components of this competence. The role of digital critical literacy as a necessary condition for the effective use of artificial intelligence in education is further specified.

Conclusions indicate that the integration of artificial intelligence tools into foreign language training of philology students contributes to improving learning effectiveness, developing intercultural empathy, and fostering the ability to communicate appropriately in a culturally diverse environment. At the same time, the effectiveness of this approach depends on the level of pedagogical support, the development of digital competence, and the implementation of strategies for critical evaluation of AI-generated outputs. Prospects for further research are associated with the development of effective methods for integrating artificial intelligence into the educational process and improving approaches to assessing intercultural communicative competence.

Keywords: artificial intelligence; digital critical literacy; intercultural communicative competence; philology students.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2026

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Оксана Синекон